

UDC 336.717

JEL classification: E58; G21

DOI: 10.35774/visnyk2025.01.094

Євген ЧАЙКОВСЬКИЙ,

аспірант, кафедра фінансових технологій та банківського бізнесу,
Західноукраїнський національний університет,
вул. Львівська, 11а, м. Тернопіль, 46009, Україна.
Електронна адреса: chaikovsky26@gmail.com.
ORCID ID: 0009-0007-0179-5422.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Чайковський Є. Науково-методичні підходи до оцінювання рівня фінансової стабільності банківської системи. *Вісник економіки*. 2025. Вип. 1. С. 94–107. DOI: 10.35774/visnyk2025.01.094.

Chaikovskiy, Ye. (2025). Naukovo-metodychni pidkhody do otsiniuvannia rivnia finansovoi stabilnosti bankivskoi systemy [Scientific and methodological approaches to assessing the level of financial stability of the banking system]. *Visnyk ekonomiky – Herald of Economics*, 1, 94-107. DOI: 10.35774/visnyk2025.01.094.

Анотація.

Вступ. Ефективна робота банківської системи є основою для розвитку ринкових відносин в Україні. Це визначає головну функцію Національного банку України в регулюванні банківської діяльності. Фінансова стабільність банківської системи обумовлює її здатність забезпечувати необхідні банківські ресурси для соціально-економічного розвитку України. Тому постає важливе питання удосконалення науково-методичного підходу до оцінювання фінансової стабільності банківської системи.

Метою дослідження є систематизація зарубіжного і вітчизняного досвіду у використанні систем оцінювання фінансової стабільності у банківському секторі, виявлення переваг та недоліків методик оцінювання фінансової стійкості банків, а також узагальнення сучасних тенденцій щодо забезпечення стабільної діяльності банківської системи України.

Методи дослідження. У процесі дослідження застосовано такі методи: теоретичного узагальнення, можливості якого були використані для узагальнення сучасних науково-методичних підходів до оцінювання фінансового стану банків; системного підходу і порівняльного аналізу – для порівняння індикаторів фінансової стійкості.

Результати. Проведено аналіз системи показників та систематизацію науково-методичних підходів до оцінювання фінансового стану банків. Розглянуто

основні показники, які відображають сучасний фінансовий стан банків. У статті досліджено основні напрями оцінювання фінансової стабільності банківських установ, зокрема: за допомогою рейтингових систем оцінювання; через розрахунок індикаторів фінансової стійкості, розроблених Національним банком України на засадах рекомендацій Міжнародного валютного фонду; на основі розрахунку основних фінансових показників діяльності банків; на основі розрахунку та контролю за дотриманням банками пруденційних нормативів. Цей набір показників може допомогти зрозуміти кількісні та якісні аспекти процесів, що відбуваються в банківській системі України. Проведено аналіз індикаторів фінансової стійкості, які рекомендує Міжнародний валютний фонд, і які використовує Національний банк України як засіб оцінювання фінансової стабільності вітчизняної банківської системи. Виявлено переваги й недоліки підходів до оцінювання стабільності функціонування вітчизняної банківської системи. Запропоновано основні шляхи, які допоможуть забезпечити стабільність фінансового стану банків.

Перспективи. Чинники, які впливають та управління фінансовою стабільністю банківської системи, є перспективним напрямом подальших наукових досліджень.

Ключові слова: фінансова стабільність банківської системи, центральний банк, Національний банк України, рейтинг банків, рейтингові агентства, індикатори фінансової стійкості, пруденційні нормативи.

Формули: 0, рис.: 1, табл.: 2, бібл.: 19.

Yevhen CHAIKOVSKYI,

Postgraduate, Department of financial
technologies and banking business,
Western Ukrainian National University,
11a Lvivska, Ternopil, 46009, Ukraine.

E-mail: chaikovsky26@gmail.com.

ORCID ID: 0009-0007-0179-5422.

SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL APPROACHES TO ASSESSING THE LEVEL OF FINANCIAL STABILITY OF THE BANKING SYSTEM

Abstract.

Introduction. Effective operation of the banking system is key to the development of market relations in Ukraine. This determines the main function of the National Bank of Ukraine in regulating banking activities. The financial stability of the banking system determines its ability to provide the necessary banking resources for the socio-economic development of Ukraine. Therefore, there is an important issue of improving the scientific and methodological approach to assessing the financial stability of the banking system.

The purpose of the article is to systematize foreign and domestic experience in the use of financial stability assessment systems in the banking sector, to identify the advantages and disadvantages of methods for assessing the financial stability of banks, as well as to summarize modern trends in ensuring the stable operation of the banking system of Ukraine.

Research methods. *The following methods were used in the research process: theoretical generalization, the possibilities of which were used to generalize modern scientific and methodical approaches to assessing the financial condition of banks; system approach and comparative analysis - to compare indicators of financial stability.*

The results. *The analysis of the system of indicators and the systematization of scientific and methodological approaches to the assessment of the financial condition of banks was carried out. The main indicators that reflect the current financial condition of banks are considered. The article examines the main directions of assessing the financial stability of banking institutions, in particular: using rating assessment systems; by calculating financial stability indicators developed by the National Bank of Ukraine based on the recommendations of the International Monetary Fund; based on the calculation of the main financial indicators of banks; on the basis of calculation and monitoring of banks' compliance with prudential regulations. This set of indicators can help to understand the quantitative and qualitative aspects of the processes taking place in the banking system of Ukraine. An analysis of financial stability indicators recommended by the International Monetary Fund and used by the National Bank of Ukraine as a means of assessing the financial stability of the domestic banking system has been carried out. The advantages and disadvantages of the existing approaches to assessing the stability of the functioning of the domestic banking system are revealed. The key ways that will help ensure the stability of the financial condition of banking institutions are proposed.*

Perspectives. *Factors influencing and managing the financial stability of the banking system are a promising direction for further scientific research.*

Keywords. *financial stability of the banking system, central bank, National Bank of Ukraine, bank rating, rating agencies, indicators of financial stability, prudential regulation.*

Formulas: 0, **fig.:** 1, **tabl.:** 2, **bibl.:** 19.

JEL classification: E58; G21.

Постановка проблеми. У період тривалої фінансової кризи та війни однією з головних проблем для вітчизняної банківської системи є забезпечення належного рівня фінансової стабільності. Це важливо для того, щоби банківські установи могли виконувати свої функції для забезпечення економіки достатнім обсягом грошових коштів. Останні зміни в економіці України суттєво впливають на напрями та темпи розвитку банківської системи, яка стає все більш динамічною та конкурентоспроможною. Тому сьогодні оцінювання фінансової стабільності банків є важливим завданням як для центрального банку і державних органів влади, так і для самих банків та їхніх клієнтів.

Через відсутність універсальних методик, що дозволяли б об'єктивно та достовірно оцінювати фінансову стійкість банків як для внутрішніх потреб, так і для зовнішніх користувачів на основі публічної інформації, актуальною є проблема оцінювання фінансової стабільності банківських установ в Україні. З огляду на особливості економічного середовища України та потребу в забезпеченні прозорості банківської системи в умовах глобалізації та воєнного стану, є необхідність адаптації зарубіжного досвіду та розроблення комплексних методик оцінювання ефективності банківського

сектору, що сприятиме підвищенню довіри до банківської системи та її інтеграції у світову економіку.

Постановка завдання. Метою дослідження є систематизація зарубіжного й вітчизняного досвіду у використанні систем оцінювання фінансової стабільності у банківському секторі, виявлення переваг та недоліків методик оцінювання фінансової стійкості банків, а також узагальнення сучасних тенденцій щодо забезпечення стабільної діяльності банківської системи України.

Методи дослідження. У процесі дослідження застосовано такі методи: теоретичного узагальнення, можливості якого використано для узагальнення сучасних науково-методичних підходів до оцінювання фінансового стану банків; системного підходу й порівняльного аналізу – для порівняння.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато науковців досліджували загальні підходи розрахунку показників та індикаторів фінансової стабільності для банківських установ, зокрема: Х. Едісон [1], Б. Айхенгрін [2], Е. К. Роуз [2], Р. Біллінгс [3], Б. Гонсалес-Ермосільо [3], К. Пазарбазіоглу [3; 4], Д. Харді [4], Г. Камінський [5], А. Веласко [6], К. Рейнхарт [5], Дж. Сакс [6], А. Торнелл [6], О. Головка [7], О. В. Дзюблюк [8], В. В. Коваленко [9; 10], Ю. Гаркуша [10], О. Л. Малахова [11], Р. В. Михайлюк [8; 12], Л. Ю. Петриченко [13], Т. В. Процик [14], С. А. Циганов [15] та ін. Незважаючи на значний прогрес у вивченні проблем теоретичного обґрунтування та методик оцінювання фінансової стабільності, вітчизняні науковці не враховують багато питань, що потребують уваги.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кризові ситуації, які суттєво вплинули на стабільність банківської системи України, викликали негативні тенденції у сфері банківської діяльності. Подальший розвиток банків та підвищення їхньої конкурентоспроможності неможливі без збільшення довіри з боку інвесторів та клієнтів. Широка доступність, достовірність і зрозумілість інформації про результати діяльності банків, їхню надійність та платоспроможність, а отже, їхня фінансова стабільність і стійкість є основною умовою цього процесу.

«Фінансову стабільність банківських установ на фінансовому ринку можна оцінити за допомогою наступних методів дослідження:

1. Шляхом використання рейтингових систем для оцінки позиції банку на ринку фінансових послуг.

2. За допомогою розрахунку індикаторів фінансової стабільності, що розроблені Національним банком України (НБУ) на основі рекомендацій Міжнародного валютного фонду (МВФ) для оцінки та контролю над міцністю та вразливістю фінансової системи.

3. Через аналіз основних фінансових показників діяльності банків, включаючи структуру та достатність їх капіталу, структуру залучених та запозичених коштів, якості активів, а також динаміку окремих складових активів та пасивів, для оцінки місця банку в банківській системі.

4. За допомогою контролю за дотриманням банками основних економічних нормативів з метою макроекономічного контролю та порівняння їх зі встановленими граничними значеннями» [11].

Щодо першого методу дослідження фінансової стабільності банківських установ, важливо зазначити, що в країнах з ринковою економікою рейтингові системи

використовуються в системах банківського моніторингу для оцінювання загального положення банківської установи на ринку фінансових послуг, її прибутковості, надійності та інших напрямів діяльності. Рейтинги є комплексними характеристиками банківських установ як складових банківської системи, що визначаються на основі ряду показників та за визначеною методологією, відображаючи позицію кожної банківської установи на основі порівняння з іншими установами цієї системи. Важливо підкреслити, що рейтинги не лише відображають поточний стан банківської установи, а й можуть слугувати критерієм для прогнозування перспектив її розвитку.

«Визначення рейтингу банківської установи включає розробку відповідної методики, уточнення системи показників та надання їм певних значень чи оцінок. Кінцевим результатом є класифікація кожної банківської установи за відповідними категоріями або групами. У світовій практиці банківського сектору рейтингові оцінки базуються на показниках, які зазвичай встановлюються відповідно до міжнародних стандартів. Це може включати наступне:

1. Системи показників, що охоплюють конкретний банк, і їх порівняння з аналогічними показниками найкращих банків.
2. Системи показників та методики їх оцінки, що розроблені наглядовими органами» [11].

Отримання більш об'єктивних оцінок досягається у результаті аналізу динаміки показників діяльності банку протягом певного періоду (наприклад, місяця, кварталу, року). Цей аналіз дає змогу виявити тенденції у розвитку банку, його стабільність та здатність адаптуватися до змін в економічному середовищі.

Унікальність банківського рейтингу полягає в тому, що він комплексно оцінює діяльність банківської установи та проводиться як для активних, так і для пасивних операцій банку. Рейтингова система тісно пов'язана з методикою аналізу доходів банку, його платоспроможності та ліквідності, а також з аналізом кредитного портфеля та кредитоспроможності клієнтів.

«Протягом останніх десятиріч збереження фінансової стабільності стало все більш актуальною проблемою. У зв'язку з цим у багатьох країнах центральні банки приймають на себе роль відповідального органу або координатора національних програм з оцінки стабільності фінансової системи» [9, с. 44].

Правління НБУ 01 листопада 2016 р. ухвалило рішення № 393-рш «Про схвалення процедур інспектування». Згідно з цим рішенням, НБУ змінив порядок організації, планування, проведення та оформлення результатів інспекційної перевірки, а також порядок визначення та затвердження рейтингової оцінки банку за рейтинговою системою CAMELSO, які почав застосовувати з 1 січня 2017 року [16].

Мета оцінювання банків за рейтинговою системою CAMELSO полягає у визначенні їхнього фінансового стану, якості управління та корпоративного управління, прозорості операцій та ефективності внутрішніх контролів, а також управління ризиками. Крім того, ця система допомагає виявити потенційні недоліки, які можуть призвести до банкрутства банку і вимагають посиленого контролю з боку органів банківського нагляду. Це дає змогу заздалегідь вжити відповідних заходів для виправлення недоліків і стабілізації фінансового стану банку [16].

Рейтингова система CAMELSO ґрунтується на оцінюванні ризиків та визначенні рейтингових оцінок за основними компонентами, наведеними на рис. 1.

Рис. 1. Основні компоненти рейтингової системи CAMELSO *
Джерело: розроблено автором на основі [16].

Постановою Кабінету Міністрів України № 665 від 26 квітня 2007 р. була введена в дію національна рейтингова шкала. Сьогодні в Україні кредитні рейтинги банків визначаються трьома міжнародно визнаними рейтинговими агентствами – Standard & Poor's, Moody's Investors Service і Fitch Ratings, а також п'ятьма українськими національними рейтинговими агентствами – ТОВ «Рейтингове агентство «СТАНДАРТ-РЕЙТИНГ», ТОВ «Кредит-Рейтинг», ТОВ «РЕЙТИНГОВЕ АГЕНТСТВО «ЕКСПЕРТ-РЕЙТИНГ», ТОВ «РЮРІК» і ТОВ «Рейтингове агентство «ІВІ – Рейтинг».

Ще одним значущим напрямом оцінювання фінансової стійкості банків на грошовому ринку є застосування моделі індикаторів. Індикатори фінансової стійкості – це показники, що відображають поточний фінансовий стан та стійкість фінансових установ країни, таких як сектор депозитних корпорацій, страхових корпорацій, пенсійних фондів та інших фінансових корпорацій загалом. Індикатори фінансової стійкості надають уявлення про ринки, на яких діють фінансові установи [16].

Узагальнення МВФ щодо складання та використання індикаторів фінансової стабільності банків враховує результати досліджень та практичний досвід фахівців у банківській справі. Так, МВФ розробив перелік показників, які рекомендується використовувати для оцінювання стійкості депозитних і недепозитних установ. Індикатори фінансової стійкості для депозитних установ дають можливість оцінити достатність капіталу, якість активів, рівень ліквідності, доходи та рентабельність, а також чутливість до ринкового ризику.

Для небанківського сектору використовуються 23 додаткові показники фінансової стійкості, зокрема співвідношення активів до загальних активів фінансової системи, активів до ВВП, загального боргу до власного капіталу тощо [17].

МВФ пропонує систему індикаторів фінансової стійкості, що містить два набори показників: базовий (18 показників, кожний з яких містить п'ять груп показників за тематикою) та рекомендований (12 показників), які охоплюють достатність капіталу, якість активів, прибуток і рентабельність, ліквідність та чутливість до ринкового ризику. Така система призначена для макропруденційного аналізу, і Керівництво з компіляції індикаторів не встановлює чітких контрольних значень показників на макро- та мікрорівнях. Натомість воно надає тенденції збільшення або зменшення показників індикаторів та ґрунтується на обмеженому досвіді [17].

Загальноновизнано, що наданий МВФ перелік індикаторів фінансової стійкості доволі повно і всебічно описує діяльність банків з погляду їхньої мікроекономічної ефективності.

Загалом НБУ здійснює оцінювання фінансової стійкості банківської системи України за допомогою основних індикаторів, визначених цим органом (табл. 1).

Таблиця 1

Індикатори фінансової стійкості, які використовує Національний банк України
(перелік згідно зі ССПД Плюс)

№ з/п	Показники
1.	Капітал 1 рівня до зважених за ризиком активів (співвідношення капіталу 1 рівня до сукупної експозиції під ризиком)
2.	Співвідношення капіталу 1 рівня до активів
3.	Непрацюючі кредити без урахування резервів до капіталу (співвідношення непрацюючих кредитів без урахування спеціальних резервів до регулятивного капіталу)
4.	Непрацюючі кредити до сукупних валових кредитів
5.	Норма прибутку на активи (співвідношення чистого доходу в річному обчисленні до сплати податків до середніх сукупних активів)
6.	Ліквідні активи до короткострокових зобов'язань
7.	Чиста відкрита позиція в іноземній валюті до капіталу (співвідношення чистої відкритої позиції в іноземній валюті за статтями балансу або загальної чистої відкритої позиції в іноземній валюті (чиста відкрита позиція в іноземній валюті) до регулятивного капіталу)
8.	Ціни на житлову нерухомість (Індекс цін на житло)

Джерело: розроблено автором на основі [16].

Сьогодні в Україні частково впроваджено пакет показників, який розроблено для оцінювання стану фінансових установ. Важливо зазначити, що лише НБУ відстежує стан фінансової стабільності, але застосовує не повний пакет індикаторів, рекомендований МВФ (див. табл. 1). МВФ передбачає компіляцію та поширення країнами 53 індикаторів фінансової стійкості, які охоплюють 30 індикаторів для сектору депозитних корпорацій (з яких 18 основних і 12 додаткових) і 23 додаткові індикатори для клієнтів сектору депозитних корпорацій, зокрема нефінансові корпорації (7 індикаторів), інші фінансові корпорації (5 індикаторів), домашні господарства (3 індикатори), страхові корпорації (3 індикатори), ринки нерухомості (3 індикатори), фонди грошового ринку (1 індикатор), пенсійні фонди (1 індикатор). Сьогодні НБУ складає та поширює дані щокварталу тільки за 6 основними індикаторами фінансової стійкості сектору депозитних корпорацій (банків) і 1 основним індикатором ринку нерухомості.

«Щодо наступного напрямку дослідження фінансової стійкості банків, він включає розрахунок основних фінансових показників їх діяльності. Загалом, фінансова стійкість банку визначається рядом показників, які можна поділити на чотири групи:

1. Показники, які відображають структуру та достатність капіталу банку.
2. Показники, які відображають структуру залучених та запозичених коштів.
3. Показники, які відображають якість активів банку.
4. Показники, які характеризують динаміку окремих складових активів та пасивів»

[11].

Ці показники допомагають оцінити стабільність функціонування банківської установи, проте кожен з них розглядає лише частковий аспект фінансової стабільності. Вони надають змогу аналізувати лише минулі фінансові показники і не можуть передбачити майбутню фінансову стабільність. Тому зараз дедалі більш популярні методи оцінювання фінансової стабільності, які враховують не тільки кількісні показники, а й якісні аспекти. Ці методи дають змогу зрозуміти оточення, в якому діє банк, і враховувати його вплив на фінансову стабільність банку в майбутньому.

Пруденційні нормативи, встановлені НБУ, часто використовуються як критерії оцінювання діяльності банку. Банки в Україні перебувають під постійним наглядом регулятора, яким є НБУ. Такий нагляд передбачає контроль за дотриманням різних нормативів і показників, що встановлені відповідно до Інструкції про порядок регулювання банківської діяльності в Україні [18] та Методики розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні.

Так, НБУ розробив пруденційні нормативи згідно із загальноприйнятими у міжнародній практиці принципами та стандартами, в них визначаються 12 показників, встановлюються їхні граничні норми та правила розрахунку (табл. 2).

Таблиця 2

Пруденційні нормативи, що є обов'язковими до виконання всіма банками

№ з/п	Нормативи
Нормативи капіталу	
1.	Мінімальний розмір регулятивного капіталу (Н1, 200 млн грн)

продовження таблиці 2

2.	Достатність регулятивного капіталу (НРК: 1) до 31 грудня 2024 р. (включно) – 8,5 % від сукупної експозиції під ризиком; 2) до 30 червня 2025 р. (включно) – 9,25 % від сукупної експозиції під ризиком; 3) із 01 липня 2025 р. – 10 % від сукупної експозиції під ризиком)
3.	Достатність капіталу 1 рівня (НК1, 7,5 % від сукупної експозиції під ризиком)
4.	Достатність основного капіталу 1 рівня (НОК1 5,625% від сукупної експозиції під ризиком)
Нормативи ліквідності	
5.	Коефіцієнт покриття ліквідністю за всіма валютами (LCRBB, не менше ніж 100%)
6.	Коефіцієнт покриття ліквідністю за іноземними валютами (LCRIB, не менше ніж 100%)
7.	Коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR, не менше ніж 100%))
Нормативи кредитного ризику	
8.	Максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента (Н7, не має перевищувати 25%)
9.	Великі кредитні ризики (Н8, не має перевищувати 8-кратний розмір регулятивного капіталу банку)
10.	Максимальний розмір кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9, не має перевищувати 25%)
Нормативи інвестування	
11.	Інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (Н11, не має перевищувати 15%)
12.	Загальна сума інвестування (Н12, не має перевищувати 60%)

Джерело: розроблено автором на основі [18].

Порівнюємо внутрішню систему нормативів НБУ з міжнародною системою індикаторів фінансової стійкості, розробленою МВФ, з урахуванням питання про обов'язкове використання цих інструментів.

Міжнародна система індикаторів, сформована МВФ, є стандартизованою для всіх країн, чиї центральні банки надають звіти за визначеним набором показників. Ця система призначена для оцінювання рівня стійкості фінансової системи кожної окремої країни, а також загалом у світі.

Вітчизняні пруденційні нормативи є обов'язковими для всіх банків. Крім того, їх враховують банки для оцінювання фінансового стану боржників згідно з визначеними критеріями Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями [19]. Оскільки ці вимоги є мінімально необхідними, банки мають право самостійно встановлювати додаткові критерії для адекватного оцінювання кредитних ризиків. Для цього багато банків розробили та випробували різні методики оцінювання фінансового стану позичальників. У Положенні пропонується методика оцінювання фінансового стану боржника-юридичної особи, але відсутній чітко визначений інструментарій оцінювання фінансового стану банку-боржника. Тому вважається перспективним удосконалення інструментарію оцінювання фінансового стану банку-боржника та розроблення чітко визначеної методики, яка враховувала би не лише інформацію, рекомендовану Положенням, а й стан ліквідності банку та його рейтингові оцінки, проведені провідними світовими рейтинговими компаніями.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Стабільність банківської системи залежить не лише від її конкурентоспроможності, а й від загального рівня ризиків, що характерні для банківської діяльності. Стабільність банківського сектору визначається фінансовим станом кожного окремого банку та його здатністю до динамічного розвитку. Цей процес значною мірою залежить від макроекономічної стабільності та наявності ринкової інфраструктури. Важливим аспектом є також дотримання певних корпоративних принципів управління банківським бізнесом, які формуються в самій системі за активної участі як центральних, так і банківських установ.

У сучасний час оцінка діяльності банків зазвичай ґрунтується на певній системі показників, які відображають фінансові та економічні результати, досягнуті ними протягом певного періоду.

Порівнюючи вітчизняні та міжнародні набори індикаторів фінансової стійкості банків, можна зазначити, що вони відображають невеликі різниці між собою. Однак з огляду на очікувану європейську інтеграцію важливо наблизити вітчизняний набір показників до міжнародного стандарту, запропонованого МВФ. Це потребує розроблення та впровадження єдиної системи рекомендацій для банківських установ в Україні, що буде закріплена законодавчо. Такі рекомендації допоможуть оцінити діяльність банку та забезпечити прозорість і надійність його фінансового стану.

Незважаючи на деякі позитивні оцінки, більшість індикаторів фінансової стабільності, запропонованих МВФ та використовуваних у розвинених країнах світу, не можуть адекватно відображати таку складну і внутрішньо суперечливу категорію, як стабільність фінансового сектору в нашій країні. Це пояснюється випадковим використанням фінансових показників без урахування конкретних умов розвитку економічних процесів і взаємозв'язків окремих показників.

Вказані індикатори фінансової стійкості НБУ мають недолік у тому, що їхня ефективність у виявленні фінансових ускладнень банківського сектору обмежена. Практика підтверджує, що несвоєчасне виявлення цих проблем призводить до недостатнього та запізненого реагування національного регулятора.

На наш погляд, удосконалення практики оцінювання фінансової стабільності банківської системи має ґрунтуватися на вирішенні актуальних завдань щодо складання та розповсюдження НБУ індикаторів фінансової стабільності згідно з методологією, розробленою МВФ.

Результати подальших досліджень щодо розроблення інструментів оцінювання впливу ESG-факторів (екологічних, соціальних та управлінських) на фінансову стійкість банківських установ сприятимуть створенню більш надійних та адаптивних моделей управління фінансовою стабільністю, а також підвищенню ефективності банківського регулювання та нагляду.

Література

1. Edison H. Do indicators of financial crises work? An evaluation of an early warning system. Board of Governors of the Federal Reserve. *System International Finance Discussion Paper*. 2000. № 675. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=238249.

2. Eichengreen B., Rose A. (1998). Staying afloat when the wind shifts: External factors and emerging-market banking crises. *NBER Working paper*. № 6370. URL: https://www.nber.org/system/files/working_papers/w6370/w6370.pdf.
3. Gonzalez-Hermosillo B., Pazarbasioglu C., Billings R. Determinants of banking system fragility: A case study of Mexico. *IMF Staff Papers*. 1997. № 44. P. 295–314.
4. Hardy D., Pazarbasioglu C. Leading indicators of banking crises: Was Asia different? *IMF Working paper*. 1998. № 98/91. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/wp9891.pdf>.
5. Reinhart C., Kaminsky G. (1999). The Twin Crises: The Causes of Banking and Balance-of-Payments Problems. *American Economic Review*. Vol. 89 (June). P. 473–500. URL: <http://mpa.ub.uni-muenchen.de/14081/>.
6. Sachs J., Tornell A., Velasco A. Financial Crises in Emerging Markets: The Lessons from 1995. *NBER Working Paper*. 1996. № 5576. URL: https://www.nber.org/system/files/working_papers/w5576/w5576.pdf.
7. Головка О. Різновиди індикаторів та видів фінансової стабільності банків. *Світ фінансів*. 2010. № 2. С. 112–117. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/21252/1/%D0%93%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D0%BE%20%D0%9E..pdf>.
8. Дзюблюк О. В., Михайлюк Р. В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи : моногр. Тернопіль : Тернограф, 2009. 316 с.
9. Коваленко В. В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи: методологія і практика : монографія. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. 228 с. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/229>.
10. Коваленко В., Гаркуша Ю. Теоретичні та методичні підходи до оцінювання фінансової стабільності банківської системи. *Вісник Національного банку України*. 2013. № 9. С. 126–131. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu_2013_9_15.
11. Малахова О. Л. Аналітична оцінка фінансової стійкості банків в Україні. 2012. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/15815/1/000%D0%90%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0%20%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%-B2%D0%BE%D1%97%20%D1%81%D1%82%D1%96%D0%B9%D0%BA%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96.pdf>.
12. Михайлюк Р. В. Основні критерії оцінювання фінансової стійкості комерційного банку. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. Т. 17. Суми : УАБС НБУ, 2006. С. 224–232.
13. Петриченко Л. Ю. Забезпечення фінансової стабільності комерційних банків України : автореф. дис. ... канд. екон. Наук : спец. 08.04.01 – Фінанси, грошовий обіг і кредит. Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 2004. 18 с.
14. Процик Т. В. Грошово-кредитні засоби регулювання національної економіки : автореф. дис. ... канд. екон. Наук : спец. 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит. Суми : УАБС НБУ, 2008. 24 с.
15. Циганов С. А. Еволюція національних банківських систем в умовах інтернаціоналізації світового господарства : автореф. дис. ... д-ра екон. Наук :

-
- спец. 08.05.01 – Світове господарство і міжнародні економічні відносини. Київ : Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАНУ, 2006. 39 с.
16. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
 17. Financial Soundness Indicators: Compilation Guide. International Monetary Fund. Washington, D.C. 2006. 218 p. URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fsi/guide/2006/index.htm>.
 18. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні : постанова Правління Національного банку України від 03.02.2020 р. № 368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text>.
 19. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями : постанова Правління Національного банку України від 30.06.2016 р. № 351. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text>.

References

1. Edison, H. (2000). Do indicators of financial crises work? An evaluation of an early warning system. Board of Governors of the Federal Reserve. *System International Finance Discussion Paper*. № 675. Retrieved from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=238249. [in English].
2. Eichengreen, B., Rose, A. (1998). Staying afloat when the wind shifts: External factors and emerging-market banking crises. *NBER Working paper*. № 6370. Retrieved from https://www.nber.org/system/files/working_papers/w6370/w6370.pdf. [in English].
3. Gonzalez-Hermosillo, B., Pazarbasioglu, C., Billings, R. (1997). Determinants of banking system fragility: A case study of Mexico. *IMF Staff Papers*. № 44. P. 295–314. [in English].
4. Hardy, D., Pazarbasioglu, C. (1998). Leading indicators of banking crises: Was Asia different? *IMF Working paper*. № 98/91. Retrieved from <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/wp9891.pdf>. [in English].
5. Reinhart, C., Kaminsky, G. (1999). The Twin Crises: The Causes of Banking and Balance-of-Payments Problems. *American Economic Review*. Vol. 89 (June). P. 473–500. Retrieved from <http://mpira.ub.uni-muenchen.de/14081/>. [in English].
6. Sachs, J., Tornell, A., Velasco, A. (1996). Financial Crises in Emerging Markets: The Lessons from 1995. *NBER Working Paper*. № 5576. Retrieved from https://www.nber.org/system/files/working_papers/w5576/w5576.pdf. [in English].
7. Golovko, O. (2010). Riznovydy indykatoriv ta vydiv finansovoi stabiynosti bankiv [Varieties of indicators and types of financial stability of banks. The world of finance]. No. 2. P. 112-117. Retrieved from <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/21252/1/%D0%93%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D0%BE%20%D0%9E..pdf>. [in Ukrainian].
8. Dzyublyuk, O. V., Mykhailiuk, R. V. (2009). Finansova stiiikist bankiv yak osnova efektyvnoho funktsionuvannia kredytnoi systemy: monohr. [Financial stability of banks as a basis for effective functioning of the credit system]: monograph. Ternopil: Ternograf. 316. [in Ukrainian].

9. Kovalenko, V. V. (2010). Stratehichne upravlinnia finansovoiu stiiikistiu bankivskoi systemy [Strategic management of financial stability of the banking system: methodology and practice : monograph. Sumy: DVNZ "UABS NBU". 228 p. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/229>. [in Ukrainian].
10. Kovalenko, V., Harkusha, Yu. (2013). Teoretychni ta metodychni pidkhody do otsiniuvannia finansovoi stabilnosti bankivskoi systemy [Theoretical and Methodical Approaches to the Assessment of the Financial Stability of the Banking System]. Bulletin of the National Bank of Ukraine. № 9. P. 126-131. [in Ukrainian].
11. Malakhova, O. L. (2012). Analitichna otsinka finansovoi stiiikosti bankiv v Ukraini [Analytical assessment of financial stability of banks in Ukraine]. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/15815/1/000%D0%90%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0%20%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97%20%D1%81%D1%82%D1%96%D0%B9%D0%BA%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96.pdf>. [in Ukrainian].
12. Mykhailiuk, R. V. (2006). Osnovni kryterii otsiniuvannia finansovoi stiiikosti komertsiiinoho banku [The main criteria for evaluating the financial stability of a commercial bank]. Problems and prospects of the development of the banking system of Ukraine : Collection. of science works Vol. 17. Sumy: UABS NBU. P. 224–232. [in Ukrainian].
13. Petrychenko, L. Yu. (2004). Zabezpechennia finansovoi stabilnosti komertsiiinykh bankiv Ukrainy [Ensuring the financial stability of commercial banks of Ukraine] : autoref. thesis on of science stupa Science of Economics: Special. 08.04.01 – Finance, cash circulation and credit]. K.: KNU named after T. Shevchenko. 18 p. [in Ukrainian].
14. Protsyk, T. V. (2008). Hroshovo-kredytni zasoby rehuliuвання natsionalnoi ekonomiky [Monetary and credit means of regulation of the national economy] : autoref. thesis on of science stupa Science of Economics: Special. 08.00.08 – Money, finance and credit. Sumy: UABS NBU. 24 p. [in Ukrainian].
15. Tsyganov, S. A. (2006). Evoliutsiia natsionalnykh bankivskykh system v umovakh internatsionalizatsii svitovoho hospodarstva [Evolution of national banking systems in the conditions of internationalization of the world economy] : autoref. thesis on of science stupa Doctor of Economics: specialist 08.05.01 – World economy and international economic relations. K.: Institute of World Economy and International Relations of NASU. 39 p. [in English].
16. Ofitsiinyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy [Official website of the National Bank of Ukraine]. URL: <https://bank.gov.ua/> [in Ukrainian].
17. Financial Soundness Indicators: Compilation Guide. International Monetary Fund. Washington, D.C. 2006. 218 p. Retrieved from <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fsi/guide/2006/index.htm> [in English].
18. Pro zatverdzhennia Instruksii pro poriadok rehuliuвання diialnosti bankiv v Ukraini [On the approval of the Instruction on the procedure for regulating the activities of banks in Ukraine]: resolution of the Board of the National Bank of Ukraine dated

February 3, 2020 No. 368. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text>. [in Ukrainain].

19. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro vyznachennia bankamy Ukrainy rozmiru kredytnoho ryzyku za aktyvnymy bankivskymy operatsiiamy [On the approval of the Regulation on the determination by banks of Ukraine of the amount of credit risk for active banking operations] : Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine dated 06/30/2016 No. 351. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text>. [in Ukrainain].

Статтю отримано 30 листопада 2024 р.

Article received November 30, 2024.